
	<h1>A prehospitalis betegvizsgálat szabványos eljárásrendje</h1>	
Szerzők	Dr. Berényi Tamás, Dr. Góbl Gábor, Dr. Hetzman T. László, Dr. Petróczy András, Dr. Rotyis Mária, Dr. Sóti Ákos, Dr. Temesvári Péter	
Jóváhagyta	Dr. Burány Béla főigazgató Dr. Hetzman T. László orvos igazgató	
Verzió / dátum	v1.3 2015.1.15.	
Érvényes	2015.12.31.	
Vonatkozik	Az Országos Mentőszolgálat mentőegységei Magyar Légimentő Nonprofit Kft. kivonuló személyzet	
JOGOK	A Magyar Légimentő Nonprofit Kft. eljárásrendjeinek ill. oktatási anyagainak bármilyen nemű másolása, engedély nélküli felhasználása illetve megjelentetése szigorúan tilos.	

Háttér:

A sürgősségi ellátás, és főként a prehospitalis sürgősségi ellátás betegvizsgálatának folyamata elvében és céljait tekintve is számos elemében eltér a klasszikus belgyógyászati betegvizsgálattól.

A sürgősségi szemlélet alapja a beteg szisztematikus, ABCDE sorrendű, gyors vizsgálata. A vizsgálat célja azonosítani azokat a problémákat, amelyek közvetlen, vagy potenciális életveszélyt jelentenek, illetve sürgős beavatkozást igényelnek. Az anamnézis felvétele, vagy a beteg tetőtől talpig való vizsgálata csak akkor következhet, ha az ABCDE vizsgálatunk során talált azonnali beavatkozást igénylő veszélyeket elhárítottuk.

Az eljárásrend céljai:

- egységes betegvizsgálati séma bemutatása
- meghatározni a betegvizsgálat módját különböző időfaktorú és súlyosságú helyzetekben: Resuscitativ (keringésmegállás). / Kritikus / Súlyos (de ABCD stabil)

1. Első benyomások a beteg/sérült megközelítésekor:

A beteg feltalálási helyére érkezve először a helyszín biztonságosságáról kell meggyőződnünk, és ha korábban nem tettük meg, fel kell vennünk a szükséges egyéni védőfelszereléseket. Ha a helyszín az ellátóra nézve is veszélyes (például több rosszullet egy helyen és időben CO jelenlétére utalhat), ne közelítsük meg, illetve azonnal hagyjuk el a veszélyzónát és gondoskodjunk a beteg(ek) kimentéséről, ill. a veszélyhelyzet társszervek által történő megszüntetéséről. Ha a helyszín a betegre nézve veszélyes, gondoskodjunk az azonnali kimentésről.

A beteget megközelítve a gyakorlott ellátó „ránézésre” (bőrszín, légzésszám, mozgás) és AVPU vizsgálattal azonosítani tudja:

- a valószínűleg keringésmegállásban lévő,
- a kritikus állapotú,
- az egyértelműen ABCD stabil állapotú betegeket.

El kell döntenünk még, hogy a beteg sérült-e, illetve mi lehet a sérülés/megbetegedés megközelítő mechanizmusa.

2. ABC vizsgálat keringésmegállás gyanújában (resuscitív beteg):

Keringésmegállás gyanújában a Magyar Resuscitatio Társaság (MRT) alábbi elveinek, az újraélesztési protokollnak (egyszemélyes egység - motor - esetén az „Egyszemélyes újraélesztési protokoll”-nak) megfelelően kell a beteg életjelenségeit vizsgálni:

0. „Eszméletvizsgálat

Az összeesett ember hangos megszólításával („Mi történt? Segíthetek?”) és vállainak egyidejű kíméletes megrázásával ellenőrizze a beteg reakcióképességét.

0.1. Ha bármilyen reakciót észlelt ezen határozott ingerekre, a beteg él. Csak akkor és annyira mozgassa, amennyire a helyzet szükségessé teszi. Képességei szerint tájékozódjon állapotáról, ha szükségesnek látja, ajánlja fel segítségét és végezze el a szükséges teendőket. Ha erre nem képes egyedül, kérjen megfelelő segítséget.

A segítség megérkezéséig maradjon a beteg mellett, és rendszeresen ellenőrizze állapotát.

0.2. Ha nem észlelt semmiféle reakciót, haladéktalanul kiáltson hangosan segítségért, megteremtve annak lehetőségét, hogy szaksegítséget hívathasson valakivel anélkül, hogy a beteget magára kellene hagynia.

1. A légutak felszabadítása

Ezzel egyidejűleg, amennyiben az ellátandó személy nem a hátán fekszik, fordítsa a hátára és szabadítsa fel a légútjait. Pusztán az eszméletvesztésből fakadó légútelzáródás veszélyét egyszerűen elháríthatja a fej kíméletes hátrahajtásával és az áll előreemelésével. A légút felszabadításához tegye egyik kezét az illető homlokára, másik kezét az álla alá, majd kíméletesen hajtja hátra a fejét, és egyidejűleg emelje meg az állát. (Laikus segélynyújtói szinten nem kell számolnia a nyaki gerinc esetleges sérüléseivel, mivel ezek előfordulási valószínűsége légzés-keringésleállás során csekély, és a légutak egyszerű átjárhatóvá tételének elsőbbsége van más, nehezen elsajátítható és készség szintjén tartható, bonyolult technikával szemben.) A beteg szájüregébe csak akkor kell belenyúlania, ha a körülmények azt nyilvánvalóan szükségessé teszik (pl. szemmel jól látható, a légzést akadályozó idegcentest vagy hányadék eltávolítása érdekében).

2. Az életjelenségek vizsgálata.

Ide tartozik a légzés, illetve bármilyen egyéb spontán mozgás (köhögés, nyelés, védekezés stb. vizsgálata, valamint képzettség és jártasság esetén az ezzel egyidőben történő carotis pulzus vizsgálat is.)

Az előzőeknek megfelelően szabaddá tett légút mellett hajoljon közel az illető személy arcához, fordítsa saját fejét annak mellkasa felé, és 10 másodperc alatt vizsgálja meg légzését úgy, hogy:

- a légzőmozgások figyelésével,**
- a légzés hangjának hallgatásával, valamint**
- a kiáramló levegő fuvallatának az Ön arcával való érzékelése alapján legkésőbb a 10. másodperc végére döntést hozhasson arról, hogy a beteg légzése (1) normális, (2) nem normális, vagy (3) hiányzik.**

Normális légzésnek csak a nem nagyon gyér (azaz a 10 másodperc alatt legalább kétszer észlehető), nem feltűnően, görcsösen erőlködő és nem csupán hörgésnek tűnő légzés tekinthető. A keringésleállás során gyakori az ún. agonális vagy terminális légzés, amely a vérellátás nélkül maradt nyúltvelői légzőközpont utolsó reakciója, ami nem biztosít hatásos légzést, ugyanakkor megzavarhatja fontos döntésében az ellátót. Amennyiben ilyen terminális légzést észlel vagy egyszerűen a döntés tekintetében kétségei lennének, járjon el úgy, mintha a légzés nem lenne normális vagy hiányozna.”

3. Kritikus állapotú beteg ABCDE vizsgálata:

Minden olyan megtartott keringésű betegnél, ahol az ABCD stabilitás nem egyértelmű, kötelező a beteg szisztematikus, alább leírt ABCDE séma szerinti vizsgálata.

A betegvizsgálat kulcs elemei:

- az első ABCDE vizsgálat mindig **eszköz nélküli** vizsgálat
- az első ABCDE vizsgálatot a **mentőegység vezetője**, vagy az általa oktatott/felügyelt ellátó végzi
- a vizsgálat során (a mentőegység vezetőjének irányításával, az egység többi tagjának bevonásával) **párhuzamos tevékenységek** zajlanak
- minden kritikus állapotú betegnél történjék mielőbb **100% oxigén** belélegeztetése, nem visszalégző, rezervoáros maszkon át, nagy (10-15 l/min) áramlással az „Oxigénterápia” szabványos eljárásrendnek megfelelően.

Kulcsfontosságú továbbá, hogy egyedüli ellátó esetén az eszközös vizsgálatokra csak az első, vizsgálóeszköz nélküli ABCDE vizsgálat után kerüljön sor, illetve, hogy a párhuzamosan végzett eszközös vizsgálatok eredményeinek értékelése nem késleltetheti, vagy módosíthatja az eszköz nélküli ABCDE vizsgálatot.

A párhuzamos tevékenységek előre egyeztetetten történjenek, a párhuzamos feladatok delegálása a mentőegység vezetőjének feladata.

A legfontosabb párhuzamos tevékenységek kritikus állapotú beteg/súlyos sérült esetén a tevékenység sorrendjében:

- segítség szükségességének megítélése után sz.e. segélykocsi hívása
- 360°-os hozzáférés biztosítása
- a ruházat eltávolítása/levágása a vizsgálathoz
- oxigénterápia és egyszerű légúti segédeszközök előkészítése/behelyezése (lásd szabványos eljárásrend)
- monitorozás (pulzoximéter, vérnyomásmérő, EKG monitor – amennyiben a kimentést nem akadályozza)
- indokolt esetben (és kompetencia birtokában) vénabiztosítás.

„A” vizsgálat:

A légutak vizsgálata két elemből áll:

- a légúti hangok hallgatása szabad füllel
- a légúti fenyegetettség azonosítása.

Eszméletlen betegnél a vizsgálat a beteg fejénél, oldalról történik: az ellátó a fülét a beteg szája és orra elé helyezve hallgatja és érzi, hogy van-e levegőáramlás, egyúttal figyeli a légzőmozgásokat. A vizsgálat során nemcsak a levegő áramlásának tényét, hanem annak minőségét is figyeljük:

- Teljesen elzáródott légútra utal az erőlködő légzőmozgás levegőáramlás nélkül (frusztrán légzőmozgás).
- Részlegesen elzáródott légútra utal:
  - o lágyrészek okozta részleges elzáródás esetén a HORKOLÁS
  - o folyadék okozta probléma esetén a felső légúti SZÖRCSÖLŐ hang
  - o szilárd idegentest esetén a STRIDOR.
- Légúti fenyegetettségre utal:
  - o légúti égés: kormos nyelv, a száj és orr körüli bőr és az ajak égése, a száj és orr körüli szövet perzselődése
  - o allergia-gyanús betegnél a (fokozódó) rekedtség
  - o eszméletlen betegnél a hanyatt fekvő helyzet (kivált nyakrögzés mellett).

Azonnali beavatkozást igénylő légúti probléma (pl. vér, hányadék, idegen test) esetén a probléma végleges megoldásáig az egyszerű légút-biztosítás eszközeit kell használni a vonatkozó szabványos eljárásrendnek megfelelően.

Párhuzamos tevékenységek, amelyek szükségessé válhatnak:

- manuális légút-biztosítás
- szívó előkészítése/használata
- egyszerű légút-biztosító eszközök előkészítése/behelyezése
- szükség esetén stabil oldalfekvő helyzetbe pozicionálás.

„B” vizsgálat:

A légzés vizsgálatának elemei:

1. frekvencia
  2. mélység
  3. szimmetria, mintázat/jelleg (pl. Biot; Cheyne–Stokes; Kussmaul)
- Megtekintéssel a (centrális, vagy perifériás) cianózis felismerése. A cianózis a súlyos hipoxémia (késői) jele lehet, többnyire az alábbi tünetekkel együtt.
  - A légzési munka meghatározása
    - o Riasztó a fokozott légzési munka: erőlködő légzés és/vagy a légzési segédizmok használata, továbbá a megnyúlt kilégzés, vagy egyéb rendellenes légzési minta.
    - o Kórosan csökkent légzési munka (kimerülés) összeomlással fenyeget.
  - A légzésszám meghatározása (6 másodperc alatti légvételek száma megszorozva 10-zel – gyakorlott ellátó „ránézésre” is meg tudja állapítani a jelentősen csökkent vagy növekedett légzésszámot, de a pontos meghatározás ebben az esetben is fontos).
    - o Riasztó a 9 alatti és a 30 feletti légzésszám, mert légzési elégtelenségre utalhat.
  - Hallgatóság fonendoszkóppal 4 ponton (kompetencia birtokában)
    - o Riasztó a néma mellkas, a jelentős légzési hangeltérések (pl. sípolás-bűgás, szörtyözörejek, crepitatio) és a jelentős oldalkülönbség.
  - A mellkas kopogtatásának feltételei a prehospitális környezetben gyakran nem adottak, a kopogtatással nyerhető információ korlátozott, a vizsgálat elhagyható, vagy célzott vizsgálatként későbbre halasztható (kompetencia birtokában).

A súlyos/kritikus állapotú betegnek azonnali beavatkozásként – a „B” vizsgálat eredményétől függetlenül – oxigén adása indokolt az „Oxigénterápia” eljárásrendben is taglalt módon.

Azonnali ballonos-maszkos lélegeztetés is szükségessé válhat– ez esetben a légúti segédeszközök használatával, és lehetőleg 4 kezes technikával.

Párhuzamos tevékenységek:

- oxigénmaszk felhelyezése, az áramlás beállítása
- 4 kezes lélegeztetés esetén a „második 2 kéz” biztosítása (a ballon összenyomásához)
- pulzoximéter felhelyezése a monitorozás első lépéseként.

„C” vizsgálat:

A keringés vizsgálatának elemei:

1. bőrszín, hőmérséklet, nedvesség
2. pulzus
3. CRT

- A bőr vizsgálata megtekintéssel és tapintással:
  - o sápadtság, márványozottság
  - o hűvös – meleg
  - o száraz – verejtékes
- Perifériás pulzus tapintása:
  - o tapintható-e perifériás pulzus – hiányában azonnal ellenőrizni kell a centrális pulzust
  - o frekvencia (6 másodperc alatti ütések száma megszorozva 10-zel – gyakorlott ellátó néhány ütésből meg tudja állapítani a jelentősen csökkent, vagy növekedett pulzusszámot; a pontos érték meghatározásában a pulzoximéter és a monitor segít a következő fázisban)
  - o kvalitása: telt, vagy alig érezhető
  - o ritmusos vagy nem
- Kapilláris újratelődési idő (CRT) mérése a körömágy vagy szegycsont 5 másodpercig tartó megnyomásával, majd felengedésével:
  - o 2 másodpercnél hosszabb érték perifériás keringési zavar jele

Párhuzamos tevékenységek:

- *indokolt esetben és kompetencia birtokában vénabiztosítás a korai gyógyszeres/folyadék terápiához*
- *EKG monitor felhelyezése (4 eres kábel, öntapadó elektródával a vállakra és a csípőkre)*
- *vérnyomásmérés, vagy vérnyomásmérő monitor felhelyezése és mérési intervallum beállítása 2 percre*

„D” vizsgálat:

Az idegrendszer vizsgálatának elemei:

- Pupillák vizsgálata:
  - o egyenlő méret vizsgálata (1 mm-t meghaladó pupilla differencia = anisocoria)
- Pontos kezdeti GCS* felvétele:
  - o lehetőleg gyógyszer adása előtt határozzuk meg
  - o a fájdalmas inger a supraorbitalis ideg kilépési pontjának nyomása
  - o mindig a legmagasabb érték rögzítendő, és döntéseinket erre kell alapoznunk
  - o minden változást gondosan dokumentálnunk kell
- Oldaliság vizsgálata:
  - o bulbusok helyzete
  - o arc aszimmetriája
  - o végtagmozgások szimmetriája felszólításra és fájdalomingerre
(az első vizsgálat részeként nincs mód részletes érzés- és mozgás-eltérések vizsgálatára)

Párhuzamos tevékenység:

- *vércukor-mérés a vénás kanül tüjéből vett vérből*

„E” vizsgálat:

Egyéb vizsgálatok:

- Testhőmérséklet megítélése tapintással:
  - o súlyos hipotermia valószínűsítése
  - o magas láz valószínűsítése
- Egyéb célzott vizsgálatok, például:
  - o 12-elvezetéses EKG vizsgálat
  - o szívhangok hallgatása
  - o a has vizsgálata tapintással
  - o oedema, anasarca felismerése
  - o sérülések keresése olyan betegnél, akit nem sérültként vizsgálunk.
- Körülmények vizsgálata
- Anamnézis felvétel (SAMPLE séma szerint**)

Párhuzamos tevékenység:

- *hőmérséklet-mérés műszerrel: timpanikusan, esetleg bőrfelszínen (pontos maghőmérséklet intubálás után a nyelvcsőben mérhető)*
- *kihűlés elleni védelem biztosítása*

4, A kritikus állapotú beteg ABCDE vizsgálatának kiegészítése sérülés gyanúja esetén

Elengedhetetlen a ruházat teljes eltávolítása levágással.

Az ABCDE vizsgálatot megelőzi:

- jelentős külső vérzés csillapítása direkt nyomással – cABCDE
- döntés a nyaki gerinc rögzítéséről, ha a mechanizmus alapján a nyaki gerinc sérülése nem zárható ki (kizárható például izolált hasi, vagy mellkasi szúrt/lőtt sérülés esetén) – ccABCDE

Párhuzamos tevékenységek (delegálandó feladatok):

- *külső vérzés csillapítása direkt nyomással, nyomókötéssel*
- *nyaki gerinc manuális in line stabilizációja (MILS)*

A 3. pontban leírt vizsgálatok kiegészítése sérülés esetén:

„A” vizsgálat:

A részlegesen elzáródott légút felszabadításhoz, nyaki gerinccsérülés-gyanúnál, MILS mellett az áll kiemelése **a fej hátrahajtása nélkül végzendő.**

Vérző arckoponya-sérülés esetén szükségessé válhat a garatüreg azonnali szívása, ideálisan puha leszívó katéterrel a nazofaringeális tubuson keresztül; amennyiben ez sikertelen, a sérült oldalra fektetése javasolt.

Ez utóbbi feladat párhuzamos tevékenységként delegálható.

„B” vizsgálat:

A légzés vizsgálata során elengedhetetlen a mellkas megtekintése és áttapintása (elől, oldalt és elfordítás nélkül) az alábbi eltérések felismerésére:

- a mellkas mozgásának, kitérésének megtekintése, lehetőleg a sérült lába felől, a paradox légző mozgások és a részleges mellkasi instabilitás felismerésére
- csontos crepitatio bordatörésre utal, melyben gyakran több borda érintett
- subcutan emphysema a PTX egyértelmű jele, azonosítása megtekintéssel és tapintással általában könnyű

Azonnali beavatkozásként a kritikus és hemodinamikailag instabil, mellkasi érintettségű súlyos sérültnél a mellkasi detenzionálás kötelező.

- tűvel (intravénás kanül tűjével) időnyerés céljából, a thoracostomia elvégzéséig
- thoracostomiával (lélegeztetett sérültön)

„C” vizsgálat:

A következőkkel egészül ki a vizsgálat:

- jelentős külső vérzés felismerése és csillapítása, ha előbb nem történt meg
- hosszú csöves csontok (femur, humerus) töréseinek felismerése
- medence megítélése a mechanizmus alapján, ránézéssel (külsérelmi nyomok) és a szimmetria megítélése
A MEDENCE VIZSGÁLATA BÁRMILYEN IRÁNYÚ NYOMÁSSAL SZIGORÚAN TILOS!!
- a has itt megtapintható, de az üregi vérzés negatív tapintási lelet mellett sem zárható ki; megtekintéssel a szervsérülésre utaló indirekt jelek felismerhetőek (abrasio, suffusio)

Párhuzamos tevékenységek (delegálandó feladatok):

- *külső vérzés csillapítása direkt nyomással, nyomókötéssel*
- *femurtörés esetén azonnali és folyamatos manuális húzás (sz.sz. analgészia után)*
- *a sérült csomagolásához sz.e. medencerögzítő, illetve húzósín, továbbá buborékfólia, lapáthordágy előkészítése*

„D” vizsgálat:

- Megtartott tudatú betegnél gerincsérülés gyanúja esetén részletesebb vizsgálat az idegrendszeri eltérések, így a sérülés magasságának azonosítására
- A vércukor mérése megváltozott tudatú sérült esetén kiemelt fontosságú.

„E” vizsgálat:

ABCD problémák elhárítása esetén, ha elég idő áll rendelkezésre, vagy út közben:

- A hát vizsgálata egyedül penetráló trauma, ill. annak gyanúja esetén szükséges
- További sérülések, például disztális végtag-törések, sebek felismerése (12 elvezetéses EKG készítése súlyos sérült esetén az idővesztés és a következmények hiánya miatt **nem indokolt**)

5. Egyértelműen ABCD stabil beteg vizsgálata:

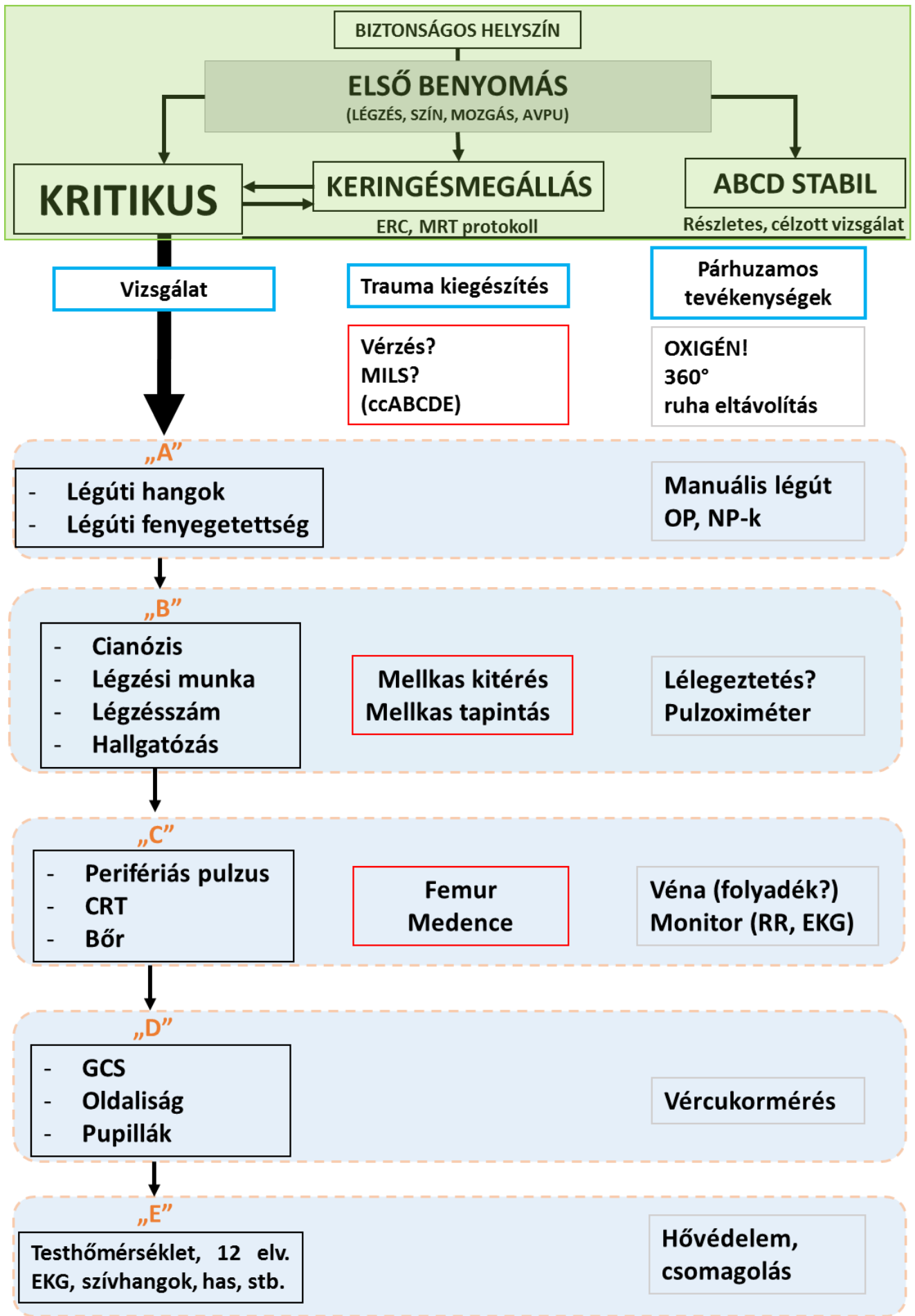
Amennyiben egy beteg kiérkezésünkkel járóképes és egész mondatokban, értelmesen képes kommunikálni, valószínűsíthetjük az ABCD stabilitást, tehát azt, hogy a légutak, a légzés, a keringés és az idegrendszer az adott pillanatban megfelelően működik ahhoz, hogy azonnali beavatkozás nélkül folytathassuk a helyszíni tájékozódást.

ABCD stabil beteg vizsgálatával párhuzamosan végezhetjük a célzott anamnézis felvételt. Ilyen betegek vizsgálata során is javasolt az ABCD sorrend követése. E stabil betegeknek követhető az ellátó által megszokott, egyéni séma is, feltéve, hogy a vizsgálat szisztematikus és alapos, tehát semmilyen fontos részlet nem kerül el az ellátó figyelmét.

6. Kiegészítés:

A sürgősségi ellátást tanító különböző kurzusok, iskolák (ALS, ITLS, ATLS) ABCDE betegvizsgálati sémái nem egészen azonosak. Az ellátó e sémák közül az adott helyzetnek megfelelőt követheti, feltéve, hogy megfelel az ABCDE szemléletnek, tehát:

- ABCDE sorrendű
- szisztematikus
- azonnali ellátást igénylő probléma esetén csak a probléma elhárítása után lép tovább
- állapotváltozáskor, beavatkozás, vagy betegmozgatás után a szisztematikus vizsgálat az elejéről ismétlődik.

GCS ÉRTÉKEK*:**SZEMNYITÁS:**

FELNŐTT	
4	spontán
3	felszólításra
2	fájdalomingerre
1	nincs
Z	szemhéj oedema/haematoma miatt nem értékelhető

GYERMEK	
4	spontán
3	felszólításra
2	fájdalomingerre
1	nincs
Z	szemhéj oedema/haematoma miatt nem értékelhető

CSECSEMŐ	
4	spontán
3	verbális ingerre
2	fájdalomingerre
1	nincs
Z	szemhéj oedema/haematoma miatt nem értékelhető

VERBÁLIS VÁLASZ:

FELNŐTT	
5	orientált
4	zavart
3	nem megfelelő szavak
2	érthetetlen szavak, hangokat ad
1	nincs
T	intubált/conicotomizált vagy LMA-val légútbiztosított beteg

GYERMEK	
5	együttműködő
4	zavart
3	nem megfelelő szavak
2	érthetetlen szavak, hangokat ad
1	nincs
T	intubált/conicotomizált vagy LMA-val légútbiztosított beteg

CSECSEMŐ	
5	mosolyog, gügyög
4	sír, de vigasztalható
3	folyamatos, nem adekvát sírás, ordítás
2	nyögés, grunting
1	nincs
T	intubált/conicotomizált vagy LMA-val légútbiztosított beteg

MOTOROS VÁLASZ:

FELNŐTT	
6	utasítást végrehajt
5	fájdalmas ingert lokalizál
4	fájdalmas ingert elhárít
3	flexió, dekortikált tartás
2	extenzió, decerebrált tartás
1	nincs

GYERMEK	
6	utasítást végrehajt
5	fájdalmas ingert lokalizál
4	fájdalmas ingert elhárít
3	flexió, dekortikált tartás
2	extenzió, decerebrált tartás
1	nincs

CSECSEMŐ	
6	spontán, célirányosan mozog
5	érintést elhárít
4	fájdalmas ingert elhárít
3	flexió, dekortikált tartás
2	extenzió, decerebrált tartás
1	nincs

Gyermekkor élettani normál paraméterek:

Életkor (év)	Pulzusszám (percenként)	Légzésszám (percenként)	Szisztolés vérnyomásérték (Hgmm)
1 év alatt	110-160	30-40	70-90
1-2	100-150	25-35	80-95
2-5	90-140	25-30	80-100
5-12	80-130	20-25	90-110
12 év felett	60-100	15-20	100-120

Rövidítések jegyzéke:

HuTas: A kanadai triage rendszer (Canadian Triage and Acuity System=CTAS) magyar változata.

AVPU: A beteg reakcióképességét felmérni hivatott 4 elemű skála: A= Alert (éber), V= Verbal (felszólításra reagál), P= Pain (fájdalomingerre reagál), U= Unresponsive (nem reagál)

CRT: Kapilláris újratelődési idő (Capillary Refill Time)

MILS: A nyaki gerinc kézi stabilizálása (Manual In-Line Stabilization)

SAMPLE anamnézis séma**:

- S Szubjektív Panaszok (*Symptoms*)
- A Allergia (főleg a gyógyszerallergia fontos) (*Allergies*)
- M Medikamentumok (gyógyszerek – mikor mit vett be?) (*Medication*)
- P Páciens kórtörténete (meglévő betegségek) (*Past medical history*)
- L Legutolsó étkezés (szilárd és folyékony) (*Last meal*)
- E Események (mi történt) (*Events*)

Felhasznált irodalom:

- A Magyar Resuscitációs Társaság 2011. évi felnőtt alapszintű újraélesztési (BLS), valamint a külső (fél) automata defibrillátor (AED) alkalmazására vonatkozó irányelve (Fritúz Gábor, Diószeghy Csaba, Göbl Gábor: A Magyar Resuscitációs Társaság vezetőségének ad hoc BLS - munkacsoportja)